

הַלְבוֹת רוֹצֵחַ וְשׂוֹמֵר נַפֶּשׁ פֶּרֶק ב

א. כָּל הַהוֹרֵג חֵבְרוֹ בִּידוֹ, כְּגוֹן שֶׁהָכָהוּ בְּסִיף אוֹ בְּאֶבֶן הַמִּמִּיתָה, אוֹ שֶׁחָנְקוֹ עַד שְׁמֵת, אוֹ שֶׁרָפוּ בְּאֵשׁ הוֹאִיל וְהָרְגוּ מִכָּל מְקוֹם, הוּא בְּעֶצְמוֹ הָרִי זֶה נִהְרָג בְּבֵית דִּין.

ב. אֲבָל הַשּׁוֹכֵר הוֹרֵג לַהֲרֹג אֶת חֵבְרוֹ, אוֹ שֶׁשָּׁלַח עֲבָדיו וְהָרְגוּהוּ, אוֹ שֶׁכָּפַת חֵבְרוֹ וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי הָאָרִי וְכִיּוֹצֵא בּוֹ וְהָרְגָתוֹ הַחַיָּה, וְכֵן הַהוֹרֵג אֶת עַצְמוֹ כָּל אֶחָד מֵאלוֹ שׁוֹפֵךְ דָּמִים הוּא, וְעוֹוֹן הָרִיגָה בִּידוֹ; וְחַיֵּב מִיתָה לַשָּׁמַיִם, וְאֵין בָּהֶן מִיתַת בֵּית דִּין.

ג. וּמִנֵּין שֶׁכֵּן הוּא הַדִּין: שֶׁהָרִי הוּא אוֹמֵר "שִׁפְךָ דָּם הָאָדָם, בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ" (בראשית ט, ו), זֶה הַהוֹרֵג בְּעֶצְמוֹ שְׁלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ. "וְאֵךְ אֶת-דַּמְכֶם לְנַפְשֵׁיכֶם אֲדַרְשׁ" (בראשית ט, ה), זֶה הַהוֹרֵג עַצְמוֹ; "מִיַּד כָּל-חַיָּה אֲדַרְשָׁנּוּ" (שם), זֶה הַמוֹסֵר חֵבְרוֹ לִפְנֵי חַיָּה לְטָרְפוֹ; "מִיַּד הָאָדָם, מִיַּד אִישׁ אָחִיו אֲדַרְשׁ, אֶת-נַפְשׁ הָאָדָם" (שם), זֶה הַשּׁוֹכֵר אַחֵרִים לַהֲרֹג אֶת חֵבְרוֹ. וּבִפְרוּשׁ נֶאֱמַר בְּשִׁלְשֶׁתָן לְשׁוֹן דְּרִישָׁה, הָרִי דִינָם מְסוּר לַשָּׁמַיִם.

ד. וּבְכָל אֵלּוּ הַרְצָחִים וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן שְׂאִינָן מַחֲבִיבִים מִיתַת בֵּית דִּין אִם רָצָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לַהֲרֹגם בְּדִין הַמַּלְכוּת וְתִקְנַת הָעוֹלָם, הַרְשׁוֹת בִּידוֹ. וְכֵן אִם רָאוּ בֵּית דִּין לַהֲרֹג אוֹתָן בַּהוֹרָאת שְׁעָה אִם הִיְתָה הַשְּׁעָה צְרִיכָה לְכָךְ, הָרִי יֵשׁ לָהֶם רְשׁוֹת כְּפִי מַה שִּׁירָאוּ.

ה. הָרִי שְׁלֹא הָרָגם הַמֶּלֶךְ, וְלֹא הִיְתָה הַשְּׁעָה צְרִיכָה לַחֲזֹק הַדָּבָר הָרִי בֵּית דִּין חֵיבִין מִכָּל מְקוֹם לַהֲכּוֹתָם מִכָּה רַבָּה הַקְּרוּבָה לְמִיתָה, וְלֹאסֵר אוֹתָן בְּמַצוֹר וּבְמַצוֹק שָׁנִים רַבּוֹת, וְלִצְעָרָן בְּכָל מִינֵי צַעַר: כְּדֵי לַהֲפָחִיד וּלְאִים עַל שְׂאֵר הַרְשָׁעִים, שְׁלֹא יִהְיֶה לָהֶם הַדָּבָר לְפּוֹקָה וּלְמַכְשׁוֹל לִבָּב, וַיֹּאמֶר הָרִינִי מְסַבֵּב לַהֲרֹג אוֹיְבֵי כְּדָרְךָ שֶׁעָשָׂה פְּלוֹנִי, וְאַפְטֹר.

ו. אֶחָד הַהוֹרֵג אֶת הַגָּדוֹל אוֹ אֶת הַקָּטָן בֶּן יוֹמוֹ, בֵּין זָכָר בֵּין נְקֵבָה הָרִי זֶה נִהְרָג עָלָיו, אִם הָרָג בְּזִדּוֹן; אוֹ גּוֹלָה, אִם הָרָג בְּשִׁגְגָה: וְהוּא, שֶׁכָּלוּ לוֹ חֲדָשָׁיו; אֲבָל אִם נָלַד לְפָחוֹת מִתְּשַׁעַה חֲדָשִׁים הָרִי הוּא כְּנֶפֶל עַד שִׁישְׁהָה שְׁלוֹשִׁים יוֹם, וְהַהוֹרֵגוֹ בְּתוֹךְ שְׁלוֹשִׁים יוֹם אֵינוֹ נִהְרָג עָלָיו.

ז. אֶחָד הַהוֹרֵג אֶת הַבְּרִיא, אוֹ אֶת הַחוֹלָה הַנוֹטָה לָמוּת. וְאַפְלוֹ הָרָג אֶת הַגּוֹסֵס, נִהְרָג עָלָיו; וְאִם הָיָה גּוֹסֵס בְּיַד אָדָם, כְּגוֹן שֶׁהָכּוּהוּ עַד שֶׁנָּטָה לָמוּת וְהָרִי הוּא גּוֹסֵס הַהוֹרֵגוֹ, אֵין בֵּית דִּין מְמִיתִין אוֹתוֹ.

ח. הַהוֹרֵג אֶת הַטְּרָפָה אֶף עַל פִּי שְׂאוֹכֵל וְשׁוֹתָהּ וּמַהֲלֵךְ בְּשׁוֹק, הָרִי זֶה פְּטוֹר מִדִּינֵי אָדָם. וְכָל אָדָם בַּחֲזָקַת שְׁלָם הוּא, וְהַהוֹרֵגוֹ נִהְרָג עַד שִׁיִּנְדַּע בּוֹדָאֵי שְׁזָה טְרָפָה, וַיֹּאמְרוּ הַרוֹפְאִים שֶׁמֶכָּה זֶה אֵין לָהּ תַּעֲלָה בְּאָדָם זֶה, וּבָהּ יָמוּת, אִם לֹא יִמִּיתֵנּוּ דָּבָר אַחֵר.

ט. אָדָם טְרָפָה שֶׁהָרָג אֶת הַנֶּפֶשׁ נִהְרָג, שֶׁנֶּאֱמַר "וּבַעֲרַת הָרֶעַ, מִקֶּרְבָּךְ" (דברים יג, ו; ועוד שש פעמים בהמשך הספר): וְהוּא, שִׁיְהָרָג בְּפָנֵי בֵּית דִּין. אֲבָל בְּפָנֵי עֵדִים, פְּטוֹר: שְׂמָא יוֹזְמוֹ הָעֵדִים; וְאִם הוֹזְמוּ אֵינָן נִהְרָגִין, שֶׁהָרִי לֹא זָמְמוּ לַהֲרֹג אֲלֹא טְרָפָה, וְכָל עֵדוֹת שְׂאִינָה רְאוּיָה לַהֲזָמָה, אֵינָה עֵדוֹת בְּדִינֵי נַפְשׁוֹת.

י. אֶחָד הַהוֹרֵג אֶת יִשְׂרָאֵל, אוֹ הַהוֹרֵג עֶבֶד כְּנַעֲנִי הָרִי זֶה נִהְרָג עָלָיו; וְאִם הָרָג בְּשִׁגְגָה, גּוֹלָה. יִשְׂרָאֵל שֶׁהָרָג גֵּר תּוֹשֵׁב אֵינוֹ נִהְרָג עָלָיו בְּבֵית דִּין, שֶׁנֶּאֱמַר "וְכִי-יִזַּד אִישׁ עַל-רֵעֵהוּ" (שמות

כא,יד); וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שְׁאִינוּ נִהְרָג עַל הַגּוֹי. וְאַחַד הַהוֹרָג אֶת עֶבֶד אֲחֵרִים אוֹ הַהוֹרָג עֶבְדּוֹ הָרִי זֶה נִהְרָג עָלָיו, שֶׁהָעֶבֶד כָּבֵר קִבֵּל עָלָיו מַצּוֹת וְנוֹסֵף עַל נִחְלַת ה'.

יא. מֵה בֵּין עֶבְדּוֹ לְעֶבֶד אֲחֵרִים: שֶׁעֶבְדּוֹ, יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַכּוֹתוֹ. לְפִיכָךְ אִם הִכָּה עֶבְדּוֹ הִכָּיָה שֵׁישׁ בָּהּ כְּדִי לְהַמִּית, וְנָטָה לָמוּת, וְעַמֵּד עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת, וְאַחֵר כֵּךְ מֵת אִינוּ נִהְרָג עָלָיו, אֶף עַל פִּי שְׁמֵת מַחְמַת הַמָּכָה: שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא יָקָם, כִּי כִסְפוֹ הוּא" (שְׁמוֹת כֹּא,כא). וְיָמָּה הוּא "יוֹם אוֹ יוֹמִים" (שם) יוֹם שֶׁהוּא כְּיוֹמִים, שֶׁהוּא מַעֲת לָעֵת.

יב. אֲבָל הַמָּכָה עֶבֶד שְׁאִינוּ שָׁלוּ אֶפְלוּ מֵת לְאַחַר כִּמָּה יָמִים מַחְמַת הַמָּכָה הוֹאִיל וְהִכָּהוּ כְּדִי לְהַמִּית, הָרִי זֶה נִהְרָג עָלָיו כְּשֶׁאֵר בְּנֵי חוּרִין.

יג. יִרְאֶה לִּי, שֶׁהַמָּכָה אֶת עֶבְדּוֹ בְּסַכִּין וְסִיף אוֹ בְּאֶבֶן וְאַגְרוֹף וְכִיּוּצָא בָּהֶן, וְאַמְדוּהוּ לְמִיתָה, וּמֵת אִינוּ בְּדִין "יוֹם אוֹ יוֹמִים" (שְׁמוֹת כֹּא,כא); וְאַפְלוּ מֵת לְאַחַר שָׁנָה, נִהְרָג עָלָיו. לְכָךְ נֶאֱמַר "בְּשֵׁבֶט" (שְׁמוֹת כֹּא,כ) שֶׁלֹּא נִתְּנָה לוֹ תוֹרָה רְשׁוּת לְהַכּוֹתוֹ אֶלֶּא בְּשֵׁבֶט וּרְצוּעָה וְכִיּוּצָא בָּהֶן, לֹא הִכִּיתָ רְצִיחָה.

יד. הַמוֹכֵר אֶת עֶבְדּוֹ, וּפָסַק עִמּוֹ שִׁישְׁמִשְׁנוּ שְׁלוֹשִׁים יוֹם, וְהִכָּהוּ אַחַד מֵהֶן בְּתוֹךְ הַשְּׁלוֹשִׁים יוֹם, וְהָמִיתוּ הָרִי זֶה נִהְרָג עָלָיו, וְאִינוּ בְּדִין "יוֹם אוֹ יוֹמִים" (שְׁמוֹת כֹּא,כא): הָרֹאשׁוֹן, לְפִי שְׁאִינוּ "כִּסְפוֹ" (שם) הַמֵּיחָד לוֹ; וְהַשֵּׁנִי, לְפִי שֶׁעַדִּין אִינוּ תַּחְתּוֹ.

טו. וְכֵן מִי שֶׁחָצִי עֶבֶד וְחָצִי בֶן חוּרִין. וְעֶבֶד שְׁלֹשָׁנִי שֶׁתַּפִּין אִינוּ בְּדִין "יוֹם אוֹ יוֹמִים" (שְׁמוֹת כֹּא,כא), שֶׁהָרִי אִינוּ לְאַחַד מֵהֶן "כִּסְפוֹ" (שם) הַמֵּיחָד לוֹ; וְלְפִיכָךְ נִהְרָג עָלָיו כְּשֶׁאֵר הָעָם.